УДК 947.6-021 121

Фарміраванне ідэалогіі і ідэалагічных інстытутаў Расійскай імперыі ў XVIII ст. – пач. XIXст.

Багдановіч А. І.
Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Уключэнне Беларусі ў склад Расійскай імперыі пачалося ў гады праўлення Кацярыны II. Перыяд з 1772 па 1796 год можна разглядаць як кацярыненскую эпоху ў Беларусі. У эпоху Кацярыны II Расійкая імперыя знаходзілася ў заключнай стадыі свайго будаўніцтва. Пётр I пачаў будаўніцтва імперыі – Кацярына II яго завяршыла. Пры кіраўніках, якія правілі паміж гэтымі манархамі, Расійская імперыя ператварылася ў доўгабуд, дзе не клапаціліся аб завяршэнні будаўніцтва, а толькі раскрадалі будаўнічыя матэрыялы і абсталяванне.

У кацярыненскую эпоху закладваецца аснова фарміравання ідэалогіі Расійскага самадзяржаўя. Склаліся перадумовы для стварэння ідэалагічных інстытутаў Расійскага самадзяржаўя. У гэты час да ідэалагічнай работы ўжо былі прыстасваныя праваслаўная царква, дзяржаўная сістэма адукацыі і перыядычны друк. Аднак на далучаных да Расіі беларускіх землях ідэалагічныя інстытуты расійскага самаўладдзя дзейнічалі абмежавана. Фактычна адбылося адноснае ўзмацненне пазіцый каталікай царквы і польскага ідэйнага ўплыву на падрастаючае пакаленне. Гэты ўплыў ажыццяўляўся праз сістэму навучальных устаноў, створанаую тут каталіцкімі і грэка-каталіцкімі манаскімі ордэнамі, а таксама езуіцкімі місіямі. Царскі ўрад не адразу ацаніў магчымасці ідэалагічнай прапаганды ў справе ўмацавання свайго высокага статусу на далучаных землях. Па-першае, гэта адбылося з-за недаацэнкі магчымасцей праваслаўнай царквы і сістэмы адукацыі, як ідэалагічных інстытутаў і, па-другое, баязню выклікаць незадавальненне і ўзброенае супраціўленне шматлікай мясцовай спольшчанай шляхты.

УДК 378.096 (476-25) (091)

Ярашэвіч М.К. – першы рэктар БНТУ

Арбузаў А.Ц.
Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Міканор Казіміравіч Ярашэвіч нарадзіўся 11 ліпеня 1885 г. у мястэчку Новы Свержань Мінскага района. У 1910 годзе скончыў Глухаўскі

настаўніцкі інстытут, а ў 1912 г. – аграпамічны факультет Маскоўскага сельскагаспадачага інстытута.

У час польска-савецкай вайны 1919-1920 гг. Ярашэвіч М.К. узначальваў Мінскую губернскую земскую управу, працаваў выкладчыкам Мінскага політэхнічнага вучылішча. 18 верасня 1919 г. у час прыезду ў Мінск Ю. Пільсудскага і яго сустрэчы з грамадскасцю М.К. Ярашэвіч быў адзіны, хто выступіў з публічным пратэстам супраць польскай акупацыі краю.

З аднаўленнем савецкай улады ён стаў рэктарам Беларускага дзяржаўнага палітэхнікума, адначасова дэканам лясного факультэта, загадваў аддзелам па прафесійна-тэхнічнай адукацыі Наркамата асветы рэспублікі, выкладаў у Мінскім інстытуце народнай адукацыі (МІНА) і быў ініцыятарам стварэння і старшыней Беларускага вольна-эканамічнага таварыства.

9 сакавіка 1921 г. Ярашэвіча М.К. арыштавалі па абвінавачанні ў антысавецкай дзейнасці. Дзякуючы заступніцтву 38 выкладчыкаў МІНА і Беларускага Дзяржаўнага Палітэхнікума праз 2 месяцы ён быў вызвалены. Але не на доўга: 18 лістапада 1922 г. быў зноў асуджаны на 2 гады высылкі ў Тайшэт. Вызвалены 28 сакавіка 1924 г. У1924 – 1937 гадах Ярашэвіч М.К. працаваў у Сярэднеазіяцкім універсітэце, Інстытуце ірыгацыі і механізацыі сельскай гаспадаркі Узбекскай ССР. Але ў 1937 годзе ён быў зноў арыштаваны "за шпіянаж на карысць замежных разведак і асуджаны без права перапіскі на 10 гадоў папраўча-працоўных лагераў Краснаярскага краю, дзе і загінуў. Так скончылася жыццё выдатнага беларускага і узбекскага грамадска-палітычнага дзеяча, вучонага, навукоўца-агранома, педагога, першага рэктара Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта.

УДК 009 (476)

Асаблівасці культурнага жыцця ў БССР ва ўмовах палітычнай "адлігі" (сярэдзіна 1950-х – першая палова 1960-х гг.)

Багдановіч А.Г.
Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Сярэдзіна 1950-х гг. з'явілася новым этапам у развіцці беларускай культуры, пачатак якога азнаменаваў XX з'езд КПСС (люты 1956 г.)

Духоўнае развіццё тых часоў адлюстроўвала складаны і супярэчлівы працэс барацьбы двух тэндэнцый: дэмакратычнай, якая імкнулася да вызвалення ўсіх сфер жыцця ад скажэнняў сталінскай эпохі, і